

Interview Directeur Jeu Claes van Koninklijk Horeca Nederland:

“Hoe ruimer de openingstijden, hoe minder agressie en geweld”

Geweldsincidenten in uitgaansgebieden hebben van veiligheid in het uitgaansleven een beladen onderwerp gemaakt. Dat doet volgens directeur Jeu Claes van Koninklijk Horeca Nederland geen recht aan de inspanningen van horecaondernemers. De honderden miljoenen euro die ‘zijn’ bedrijfstak in de afgelopen tien jaar heeft geïnvesteerd, werpen volgens hem wel degelijk vruchten af. “Over het algemeen voelen mensen zich veilig als ze bij horecabedrijven binnen zijn”, zegt hij stellig in een interview met SECONDANT.

door Yvonne van der Heijden

De auteur is freelancejournalist.

“Mensen zeggen vaak: ‘Horecaondernemers zijn alleen uit op veel omzet en maken zich niet druk om veiligheid’. Het tegendeel is waar. Bedrijven in de horeca zijn juist gebaat bij een veilig uitgaansgebied. Veiligheid vormt een economisch belang. En dan bedoel ik veiligheid in de breedste zin van het woord, niet alleen met het oog op criminaliteitspreventie maar ook op het gebied van eten en drinken, technische voorzieningen, brandveiligheid en zo meer. Gasten moeten zich veilig voelen, anders mijden ze horecagelegenheden. Een horecaondernemer zal zich altijd inspannen voor veiligheid in zijn omgeving en ook investeren in het verhogen van de veiligheid.”

Jeu Claes (57), sinds zeven jaar directeur van ondernemersorganisatie Koninklijk Horeca Nederland, somt moeiteloos maatregelen op die massaal zijn genomen na een reeks gewelddadige incidenten in de tweede helft van de jaren negentig: “Opleiding van medewerkers. Aannemen van gediplomeerde portiers. Installeren van detectiepoortjes. Aanbrengen van ander glas. Aanleggen van goede nooduitgangen. Allemaal maatregelen die worden getroffen om een zaak veiliger te maken. Er zijn honderden miljoenen euro geïnvesteerd in een veiliger uitgaansleven. En nog gaan er ieder jaar tientallen miljoenen naar veiligheidsmaatregelen.”

Claes neemt op het kantoor in Woerden, waar voor de ingang een stoeptegels met een lieveheersbeestje ligt, uitgebreid de tijd om de visie van de horecaondernemers uiteen te zetten. “Sinds eind jaren negentig geldt de horeca als een steunpilaar in het veiligheidsbeleid. De overheid beschouwt ons als medeoplosser van het probleem. Dat mag ook wel want de horeca houdt elk weekeinde twee miljoen mensen van de straat. Binnen de bedrijven is er door allerlei maatregelen weinig trammelant meer. Het geweld heeft zich verplaatst naar het publieke domein. Het zou te gemakkelijk zijn om de houding aan te nemen dat de overheid het dan maar moet oplossen. Wij hebben er ook belang bij dat het buiten op straat veilig is en het is dus logisch dat wij afspraken maken met gemeente, politie en justitie.”

Koninklijk Horeca Nederland telt 20.500 leden die bijna 80 procent van de jaarlijkse 14 miljard euro omzet in de horecabranche voor hun rekening nemen. In 1998 heeft de organisatie, samen met onder meer enkele ministeries, het initiatief genomen tot het formuleren van de Handreiking Veilig Uitgaan. Daarin staan adviezen aan gemeenten, politiekorpsen, horecabedrijven en het openbaar ministerie (OM) om de veiligheid in uitgaansgebieden te verbeteren. De handreiking moest ook de samenwerking tussen alle betrokken partijen bevorderen en versterken. In zo'n tweehonderd gemeenten wordt gewerkt volgens deze methode. In bijna de helft daarvan is het geformaliseerd in een convenant met afspraken over de aanpak van veiligheid in uitgaanscentra en in of rond horecabedrijven. Bijvoorbeeld door toezicht op verantwoord horecagebruik, extra surveillance, cameratoezicht, toelatingsbeleid, huisregels, maar ook preventieve maatregelen zoals opleiding van horecamedewerkers tegen agressie, geweld en overvallen.

Gevoel van urgentie

“Een horecaondernemer is een vakman. Hij voelt het aan als er op een avond in zijn zaak iets mis zou kunnen gaan”

“Geweld in het uitgaansleven is geen nieuw fenomeen. Al tijdens de jaren zestig werd gevochten op jaarmarkten en kermissen. Ook toen speelde vaak overmatig alcoholgebruik een rol. Verschil is dat mensen vroeger op de vuist gingen en dat sinds tien, vijftien jaar wapens worden gebruikt. Het heeft te maken met een verharding van de maatschappij. De gewelddadige incidenten eind jaren negentig, onder meer in Gorinchem en Leeuwarden, hebben iedereen met beide benen op de grond gezet. En gezorgd voor een gevoel van urgentie om er alles aan te doen dat iedereen zich weer veilig zou kunnen voelen in een uitgaansgebied.”

De convenanten noemt Claes een enorm succes. “Wij hebben een algemeen partnershipmodel ontwikkeld met voor elke partij zijn eigen rol omschreven. Op basis daarvan praten betrokken partijen in een gemeente om tot doeltreffende afspraken te komen voor het eigen gebied. Partijen moeten als het ware het convenant hebben doorleefd voordat ze hun handtekening zetten. Dan krijg je maatwerk. Het werkt in de praktijk uitstekend. Ik kreeg daarvan persoonlijk al vrij snel een bewijs. Mijn zoon studeerde in Tilburg dat onder de inmiddels overleden burgemeester Johan Stekelenburg een van de eerste convenanten had getekend. Onderdeel daarvan was streng optreden van de politie tegen wildplassen. Het tweede weekeinde dat het van kracht was, kreeg mijn zoon een bekeuring. Toen hij zich daarover bij mij beklaagde, zei ik alleen maar: ‘Prima. Het werkt!’”

Het proces om tot afspraken te komen is in de ogen van directeur Claes nog belangrijker dan het convenant zelf. “Als je enige tijd samen bezig bent met het in kaart brengen van de uitgaanssituatie in de gemeente en het bekijken hoe bepaalde problemen het beste

kunnen worden aangepakt dan ontstaat een vertrouwensbasis. Pas als er vertrouwen is, kun je ervan op aan dat iedereen zijn uiterste best zal doen afspraken na te komen. Naast de gemeente, de politie en het OM willen horecaondernemers ook graag omwonenden en bijvoorbeeld discobezoekers bij een convenant betrekken. Dan kun je ernaar streven de overlast tot een minimum te beperken en je kunt afspraken maken over wat eenieder moet doen als overlast ontstaat.”

Kwaliteitsmeter

Kennelijk is niet alleen de horecabranche tevreden over de convenanten maar ook de gemeenten, de politie en het OM want er is inmiddels een vervolg ontwikkeld: de Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan. Claes: “De kwaliteitsmeter is ontstaan op initiatief van de politie en Koninklijk Horeca Nederland, ondersteund door het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, werkt daaraan opnieuw van harte mee. Het is een hulpmiddel dat de naleving van de afspraken uit een convenant meetbaar maakt. Je kunt de effectiviteit van een convenant in kaart brengen en als er aanleiding toe is de afspraken vernieuwen. We staan aan de vooravond van het uitrollen van de kwaliteitsmeter. Ieder jaar zullen twintig tot dertig gemeenten starten. Onder andere Eindhoven, Gouda en Den Haag hebben er inmiddels een. We gaan proberen in alle gemeenten zover te komen.”

De Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan moet voor alle partijen een stimulans zijn om tot een verfijning van de afspraken te komen, meent Claes. Hij zou het een goede zaak vinden als de meter leidt tot een gezonde concurrentie tussen gemeenten waardoor het verbeterproces aan snelheid en diepgang wint. “Ik hoop dat tussen gemeenten competitie gaat ontstaan, in de zin van ‘wij doen het op dit gebied beter dan jullie, kom maar eens kijken’. Dan kunnen andere gemeenten daar weer een voorbeeld aan nemen. Het is tenslotte allemaal mensenwerk. De gemeente Delft heeft bijvoorbeeld één man in dienst die voor de gemeente alles coördineert wat met horeca te maken heeft. Hij heet Jaap en iedereen kan hem bellen. De politie zou ook zo iemand moeten hebben of zou in ieder geval één telefoonnummer moeten hebben dat iedereen kan bellen als het over de horeca gaat. Een horecaondernemer is een vakman. Hij voelt het aan als er op een avond in zijn zaak iets mis zou kunnen gaan. Het zou goed zijn als hij het ‘horecapolitienummer’ kan bellen om de politie ervan op de hoogte te brengen dat hij een risicogroep in zijn zaak heeft. Op die manier kun je in samenspel problemen voorkomen. Dan houd je het rustig in Nederland.”

Het beperken van de openingstijden van horecagelegenheden biedt volgens hem geen soelaas. “Mijn stelling is: hoe ruimer de openingstijden, hoe minder agressie en geweld. Nu heeft een gemeente een bepaalde sluitingstijd. Het gevolg is dat iedereen tegelijkertijd op straat komt en tegelijkertijd een bus of een taxi wil. Dan krijg je dat mensen elkaar gaan uitdagen. Op sommige plaatsen gaat het om duizenden jongeren die na sluiting op straat zijn. Wij bepleiten vrije sluitingstijden. Dat is voor iedereen beter. De beste oplossing is vanaf een bepaald tijdstip niemand meer binnen laten en dan vrij zijn in het moment van sluiten. We zullen in de toekomst af moeten van hele stringente openingstijden.”

Gebiedsverbod

“Als ze in de fout gaan moeten ze een gebiedsverbod van een aantal weken of maanden opgelegd krijgen”

Directeur Claes constateert dat de uitgaanspopulatie in vergelijking met vijftien jaar geleden sterk is veranderd. “Op het ogenblik zijn er heel veel jongeren van wie beide ouders werken. Ze komen uit een ‘onderhandelingshuishouden’ waar ze volop kunnen marchanderen. De ervaring leert dat ze zich in een discotheek keurig gedragen zolang je maar duidelijk bent. Strenge regels en deze ook handhaven. Dat geldt ook voor de convenanten. Jongeren zijn als de dood dat ze in een bepaalde disco geweerd worden en er niet meer bijhoren. Op de keper beschouwd gaat het de laatste tijd dan ook best goed en is de situatie vrijwel overal redelijk onder controle. Het gaat om slechts één procent van het publiek dat uit is op incidenten en het feest wil verstieren. Die één procent moet je in de gaten houden en proberen te isoleren. Als ze in de fout gaan moeten ze een gebiedsverbod van een aantal weken of maanden opgelegd krijgen. Gemeenten hebben sinds vorig jaar de mogelijkheid om bestuursrechtelijk gebiedsverboden op te leggen — dus zonder toestemming van de rechter. Doorgaans wordt dit instrument vooral gebruikt om draaideurcriminelen en junks voor een aantal uur te weren. Het zou in het uitgaansleven ook goed werken, juist omdat het vaak over jongeren gaat. Die vinden het vreselijk als ze worden buitengesloten.”

Falende overheid

“Er zijn gemeenten met wel twintig illegale gelegenheden. Housefeesten in fabriekshallen die in het weekeinde worden omgetoverd tot een danstent”

Hij maakt zich ernstige zorgen over het fenomeen van de illegale cafés die als paddestoelen uit de grond rijzen en ergert zich mateloos aan een overheid die niet daartegen optreedt. “Jongeren gaan steeds meer drinken en gebruiken drugs. Het indrinken is een gigaprobleem. Niemand houdt er toezicht. Daarna gaan ze naar de stad en zo wordt de professionele horecaondernemer opgezaald met de problemen. Wij merken ieder weekeinde dat er zaken gebeuren die niet door de beugel kunnen. Er zijn gemeenten met wel twintig illegale gelegenheden. Housefeesten in fabriekshallen die in het weekeinde worden omgetoverd tot een danstent. Twaalf- en dertienjarigen die zich dronken drinken. Nagenoeg iedereen weet het en iedereen steekt zijn kop in het zand. Wij preken in de woestijn.”

Het geeft Jeu Claes een dubbel gevoel bij het beschrijven van de positieve ontwikkelingen op het gebied van criminaliteitspreventie en veiligheid in het uitgaansleven. “Als je ziet hoe professioneel horecaondernemers tegenwoordig werken, de investeringen die ze doen

in mensen en materieel, de inspanningen die ze verrichten om convenanten na te komen. En dan is er een overheid die met twee maten meet en niet echt durft op te treden tegen illegale gelegenheden. Ze weten ervan, maar ze gedogen het. Er zitten waarschijnlijk ook kinderen van de burgemeester en de wethouders bij. Er is op dit gebied sprake van een falende overheid.”